

גזרה – יש שדרש לאסור בהנאה.
 ובכרייתא דרשו מלשון חיתוך (- צוק חתוך בוקיפה. רש"י).
 דבר אחר אין גזירה אלא דבר המתגזר ויורד (- השעיר מתגזר אברים אברים. רש"י).
 דבר אחר גזרה – שמא תאמר מעשי תהו הוא תלמוד לומר אני ה' – אני ה' גזרתיו ואין לך רשות להרהר בהם.

עזאזל – שיהא עז וקשה. יכול בישוב – תלמוד לומר במדבר. ומנין שבצוק – תלמוד לומר גזרה.
 עזאזל – קשה שבהרים [וכן הוא אומר ואת אילי הארץ לקח].
 תנא דבי רבי ישמעאל: עזאזל – שמכפר על מעשה עזאזל ועזאל (כלומר על עריות).

ה. מאימתי המשלח מטמא בגדים – משיצא לחומת ירושלים (המשלח משמע שיצא כבר לצד המדבר [שכל זמן שהוא בעיר אין קרוי 'שילוח' דהיינו לווייה. מאיר] ועדיין לא הגיע לצוק, שעסוק הוא בשילוח). דברי רבי יהודה. וכן סתמה משנתנו (וכך הם דברי רבי מאיר בתוספתא פ"ג). רבי יוסי אומר: משיגיע לצוק (...לעזאזל – יכבס...). רבי שמעון אומר: משעת דחיפתו (סבר דחיפתו היא שילוחו). זורקו בבת ראש ומטמא בגדים. הרמב"ם (פרה ה,ו) פסק כרבי יהודה וכסתם מתניתין. ואילו הרא"ש פסק כרבי יוסי [שנימוקו עמו והיא גם דעה ממצעת].

המשלח מטמא בגדים ואין השולח את המשלח (- המלוה) מטמא בגדים.
 א. נגע בכלים ובגדים לאחר דחיית השעיר – לא טימאם. אינו מטמא אלא בגדים או כלים שנוגע בהם כל זמן שמתעסק בו (רמב"ם פרה ה, ד.ו. ועראב"ד).
 ב. המשלח טעון הערב שמש כשאר טמאים שהם 'טבולי יום' לאחר טבילתם (עפ"י שיח יצחק, עפ"י דברי הרמב"ם בשאר שריפת פרים ושעירים הנשרפים). ויש חולקים (עפ"י פירוש ראב"ע וחוקוני ויקרא טז,כו).

ק"ג. מהו המשך מעשי הכהן הגדול לאחר שילוח השעיר?

לאחר שמסר את השעיר למשלח (עוד בטרם הגיע למדבר. ע' במפרשים), בא לו הכהן הגדול אצל פר ושעיר הנשרפים, קורעם ומוציא את אימוריהם, נתנם במגיס (ולא על הרצפה, שלא יהו קדשי שמים מוטלים כנבלה. עתוס') להקטירם על גבי המזבח לאחר מכן. קלעם במקלעות (רש"י: שני מוטות שעליהם נתונים הפר והשעיר זה על זה, וכופפם זה תחת זה כמין קליעה. רמב"ם ועוד: מחתך הבשר חתיכות מעורות זו בזו כמין קליעה) ומוציאם לבית השריפה (ביד אחרים).

דפים סז – סח

- ק"ד. א. פר ושעיר הנשרפים – מאימתי מטמאים בגדים?
 ב. אלו מהמתעסקים בהם מטמאים בגדים ואלו אינם מטמאים?
 ג. כיצד הם נשרפים?
 ד. היכן נשרפים?

שאלות ותשובות לסיכום מסכת יומא

א. פר ושעיר מטמאים בגדים משיצאו חוץ לחומת העזרה [ובלבד שגם המתעסקים נמצאים בחוץ (ע' זבחים קה). יוציא אל מחוץ למחנה ושרפו... – משמע מחנה אחת, והלא השריפה היתה מחוץ לשלש מחנות – אלא כיון שיצא ממחנה אחת מטמא בגדים]. רבי שמעון אומר: משיצית האור ברובם. [וישנן דעות נוספות]; רבי יהודה אומר: משיוצת בהם האור (/ משישליכם לאור. אור הגנוז). רבי מאיר אומר: משיצאו מחומת ירושלים. תוספתא פ"ג לגרסת הגר"א].

הלכה כתנא קמא (רמב"ם פרה ה,ה).

בפסחים (פה): מבוואר שאין מטמאים אלא אם היתה עקירה והנחה, או כאשר גוררם שזה הכנחה. והרמב"ם השמיט. ויש מי שכתב שהסוגיות חלוקות בדבר (עפ"י קרן אורה).

ב. והשרף – השרוף מטמא בגדים ולא המצית את האור ולא המסדר את המערכה. ואיזהו השרוף – זה המסייע בשעת שריפה. ולתנא קמא, גם המוציאים מטמאים כאמור.

א. הוא הדין לכל המוליכים, אע"פ שלא הוציאו מטמאים בגדים (עפ"י זבח תודה, מהרמב"ם; חזו"א קדשים קמא לט,ח).

ב. בכלל 'מסייע בשעת שריפה' – מהפך בבשר, משליך עצים וחותר גחלים כדי שתבער האש (עפ"י רמב"ם פרה ה,ד).

ג. יש מפרשים בדעת רש"י (ד"ה השרוף) שלדעת חכמים החולקים על רבי שמעון וסוברים שהמתעסקים משעת יציאה טמאים, הוא הדין למצית את האור ולמסדר את המערכה. ואולם ברמב"ם אין נראה כן, שפסק כחכמים ואעפ"כ העתיק הברייתא (עפ"י יד דוד ועוד. וב'זבח תודה' צדד לפרש דברי רש"י באופן אחר).

ד. נגיעה אינה מטמאת, לא בפרה ובפרים הנשרפים ולא בשעיר המשתלח, כל שלא התעסק בהם (עפ"י משנה פרה ה,ג).

משנעשה אפר אינם מטמאים בגדים (והשרף אתם). רבי אלעזר רבי שמעון אומר: 'הפר' מטמא, ניתך הבשר אינו מטמא. ולדבריו אפילו עדיין לא נעשה אפר אלא משניתך ונעשה חרוך שוב אינו מטמא. הלכה כתנא קמא שמטמאים עד שנעשה אפר (עפ"י רמב"ם פרה ה,ד).

פרטי דינים נוספים בענין טומאת פרים ושעירים הנשרפים – בנבחים קה – קו.

ג. פר ושעיר יום הכפורים, מוציאים ללא ניתוח (גזרה שוה 'עור בשר ופרש' מפר כהן משיח, ושם נאמר וקרבו ופרשו והוציאו. לפירושו הרמב"ם אעפ"י שאינו מנתח, הותכם לחתיכות מעורות כנ"ל), מנתחם לנתחים בבית שריפתם ושרוף (גזרה שוה מפר כהן משיח. ושם למדו בג"ש 'ראש וכרעים' מעולה, שמנתח). ואינו מפשיט העור (וקרבו ופרשו – כשם שפרשו בקרבו כך בשרו בעורו).

ד. פר ושעיר נשרפים חוץ לשלש מחנות (הושוו לפר כהן משיח ופר העדה). לרבי שמעון ורבי אלעזר – במזרחת של ירושלים, מקום עשיית פרה אדומה (גזרה שוה מחוץ למחנה מפרה אדומה). ולחכמים בצפונה של ירושלים (שאינם דורשים ג"ש זו. ולכך מעשיה בצפון – כשאר כל מעשה החטאת). רבי יוסי אומר: על בית הדשן נשרפים (– צריך שיקדים לשם דשן המזבח, שיהא קרוי 'מקום שפך הדשן'). ומשמע שלתנא קמא אין צריך. [ופירש רבא שהוא רבי אליעזר בן יעקב הדורש מאל שפך הדשן שיהא מקומו משופך, כלומר מדרון. ואביי דחה שאפשר גם לראב"י צריך שיהא שם דשן מקודם].
א. הרמב"ם לא פירש היכן מקום שפך הדשן, ונראה לכאורה לפי המבואר בגמרא שלפי מה שפסק

כחכמים דמתניתין, צריך להיות מקום הדשן בצפון כחכמים. וצ"ע מדוע סתם הדבר (שפת אמת. וע' כפתור ופרח פ"ו שעל פי המקובל, מקום בית הדשן ידוע הוא בצפון ירושלים כמרוצת הסוס והוא תל קטן ונמוך. וע"ש בהערות המהדיר).

ובלקוטי הלכות (בזבחים קה-קו) כתב שנראה שלדעת ריה"ג אין צריך צפון בדוקא, וכן משמע מסתימת המשנה שאין צריך מקום מסוים אלא שיהא חוץ לשלש מחנות. וכתב שכן נראה להלכה.

ב. גם השמיט הרמב"ם שצריך להיות שם דשן – ונראה שפוסק כתנא קמא דרבי יוסי. וכן השמיט שצריך להיות מקום משופך, ונראה שלא פסק כראב"י שהוא יחיד. ומ"מ צריך עיון על ססתם הדברים (שפת אמת).

יש מפרשים ברייתא אחת בתורת כהנים (ויקרא, דיבורא דנדבה) שאין צריך שיהא שם דשן משכבר (ע' לקוטי הלכות זבחים קה). וי"א שהכל מסכימים שצריך מקום שנתנו בו דשן בעבר אלא כוונת הברייתא שאין צריך להיות שם דשן בשעת שפיכה עצמה, או הכוונה שדין זה אינו מעכב את השריפה (ע' רא"ם ויקרא ד; קרבן אהרן על התו"כ).

דף טח

קטו. כיצד יודע הכהן הגדול שהגיע שעיר למדבר, שיהא רשאי להתחיל בעבודה אחרת?

אמרו לו לכהן גדול: הגיע שעיר למדבר. ומנין היו יודעים? – דירכאות (= מבנים מוגבהים לאורך הדרך לצורך סימון. וי"ג: דוכתאות) היו עושים ומניפים בסודרים.

אמר רבי יהודה: והלא סימן גדול היה להם – מירושלים ועד בית חדודו [שהיה בתחילת המדבר] שלשה מילין. הולכים מיל (יקירי ירושלים המלויים אותו) וחוזרים מיל ושוהים כדי מיל ויודעים שהגיע שעיר למדבר. סבר רבי יהודה כיון שהגיע שעיר למדבר נעשית מצוותו, ומתחיל הכהן לקרוא הפרשה.

ואולם לר"א הקפר (לעיל טו) נראה שלא היתה נעשית מצוותו עד שעת הדחייה מהצוק (עפ"י תו"י) [אבל בחדושי הנצי"ב (לעיל) נקט שגם לר"א הקפר היה מלבין מיד בהגיע השעיר למדבר, שאז נעשית עיקר מצוותו]. וכן לדעת תנא קמא, אין להתחיל בשריפת הפר והשעיר ושאר עבודות עד שהגיע לצוק. וכן קיימא לן (לקוטי הלכות).

רבי ישמעאל אומר: והלא סימן אחד היה להם – לשון של זהורית היה קשור על פתחו של היכל וכשהגיע שעיר למדבר היה הלשון מלבין שנאמר אם יהיו חטאיכם כשנים – כשלג ילבינו.

מרש"י והרמב"ם מבואר שאינו רשאי להתחיל לקרוא בתורה עד שהגיע השעיר למדבר. [ובשם הגר"ח מובא שאין לו לכהן לצאת מהעזרה, מקום עבודתו, עד שנעשית מצוותו]. ואילו מפירוש רבנו יהונתן נראה שאין הקפדה אלא על 'עבודה' – הקטרת אימורי החטאת, אבל לקרוא יכול קודם.

פרק שביעי

קטז. מהו סדר מעשיו של כהן גדול לאחר הגעת השעיר למדבר?

שעה

הגיע השעיר למדבר. בא לו כהן גדול לעזרת נשים (כדברי תנא קמא בכרייתא וכפירוש רב חסדא. רבי אליעזר בן יעקב אומר: בהר הבית. עפ"י תו"י בפירוש הגמרא סט): לקרוא בתורה. אם רצה, קורא בבגדי לבן שהוא לבוש בהם, ואם לאו קורא באצטלית לבן משלו (אבל לא ילבש לקריאה בגדי זהב. תוס' ישנים), שהקריאה צורך עבודה היא ואינה עבודה ממש.

חזן הכנסת (= השמש) נוטל ספר תורה ונותנו לראש הכנסת, וראש הכנסת נותנו לסגן, והסגן נותנו לכהן גדול [וכל זה לכבודו של כה"ג], וכהן גדול עומד ומקבל וקורא 'אחרי מות' ו'אך בעשור', וגולל ספר תורה ומניחו בחיקו ואומר: יותר ממה שקראתי לפניכם כתוב כאן. ו'בעשור' שבחומש הפקודים קורא על פה, ומברך שמונה ברכות כדלהלן.

באותה שעה היו שורפים פר ושעיר חוץ לשלש מחנות. [הרואה את הקריאה אינו יכול לראות את השריפה, לא מפני שאינו רשאי אלא שהיתה דרך רחוקה ומלאכת שניהם שוה. ושמענו שאין איסור להניח מצוה זו ולראות את האחרת, כי אף על פי שהראיה מצוה היא משום 'ברב עם הדרת מלך', אינו נחשב כמעביר על המצוה מאחר שאינו עסוק בה. עפ"י להלן ע. וברש"י].

אפשר שקריאת הפרשה מהתורה. ובירושלמי דרשו לקריאה זו מן הכתוב. ורש"י כתב שלמדיים ממילואים (וע' קרית ספר הל' עיוהכ"פ ג; תו"ט; שפת אמת; משך חכמה חקת יט, כ).

דפים סח – טט

קיו. בגדי כהונה, האם ניתנו ליהנות מהם שלא בשעת עבודה?

נסתפקו בגמרא האם בגדי כהונה ניתנו ליהנות מהם שלא בשעת עבודה אם לאו. ואולם בשעת עשיית דבר שהוא צורך עבודה, כגון קריאת כהן גדול ביום הכפורים, וכן אכילת קדשים – ודאי מותר ללבשם. ופשוטו הספק מדברי הברייתא, להתיר במקדש אבל לא במדינה. שינה אסורה בבגדי כהונה (שמא יפיה בהם. רש"י). אבל להציעם תחתיו ולישון עליהם מותר, לפי הצד שבגדי כהונה מותר ליהנות מהם (אם לא כשיש שם איסור כלאים, וכדלהלן).

א. כתבו התוס' (כאן ובקדושין סו. עפ"י קדושין נד. וכ"כ רש"י שם. וער"ש כלים א, ט): אפילו במקדש אסור ללבשם מתחילה שלא לצורך עבודה, רק אם הוא לבוש כבר אינו חייב להפשיט בסיום עבודתו. [ודוקא לבישה אסורה, אבל הצעה תחת הראש בשעת השינה – לכאורה יש לדייק מדברי הגמרא שמותר. אבל בכסף משנה (בית הבחירה ח, ו) לא כתב כן. וצ"ב. וע' בחדושי הנצי"ב]. ואילו הרמב"ם (כלי המקדש ת, יא) פסק להתיר אף לכתחילה. ויש מי שכתב שאף הרמב"ם מודה שאין ללבוש לכתחילה כי אם לצורך עבודה, אלא שאם לבש לעבודה מותר לו לשהות עם הבגדים אף לאחר מכן ואינו צריך לפושטם בסיום עבודתו. וכן יש לדייק מדברי התוס' כאן, ודלא כהתוס' בקדושין שסוברים שצריך לפשוט לאחר העבודה (עפ"י בית הלוי ח"א סוסי"ב ב).

ב. בכלל 'במקדש' שהתירו – בכל הר הבית (תוס' ישנים).

ג. רבנו תם צידד שצריך לכהן גדול מותר ללבשו אף שלא בשעת עבודה. ולא רק לדעת הסובר שמרצה רק עודהו על מצחו, אלא אפילו למ"ד שמרצה תמיד יתכן שמותר.

ומסתימת הרמב"ם מבואר שאוסר ללבוש ציץ במדינה, כשאר בגדי כהונה (מנחת חינוך צט, יא).

ד. כתבו התוס' (עפ"י הגמרא בערכין ג): בגדי כהונה שהם כלאים, אסור ללבשם שלא בשעת עבודה.

וכתב הרמב"ם (סוף הל' כלאים) שהכהנים שלבשו בגדי כהונה שלא בשעת עבודה, אף במקדש